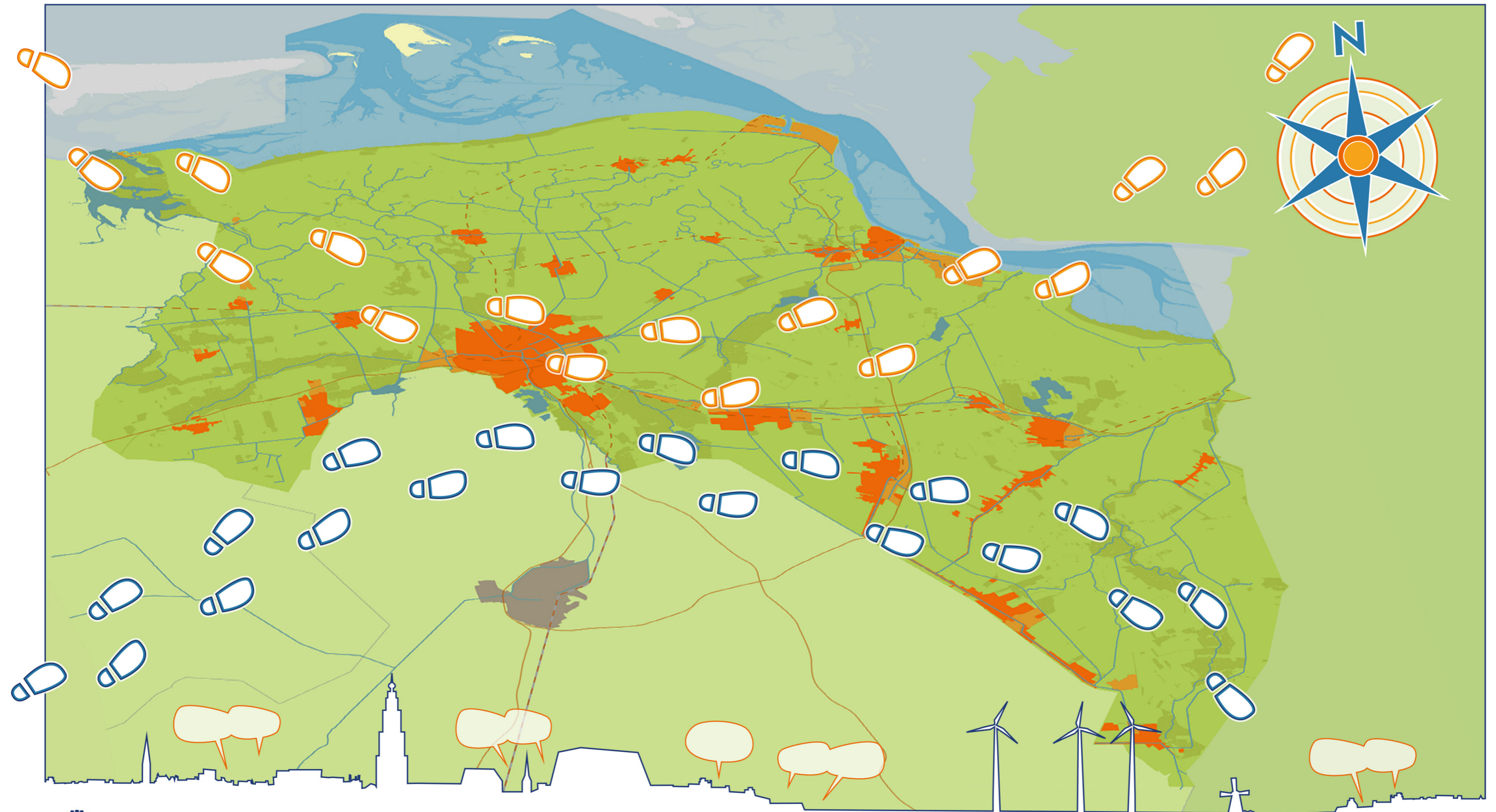

NOTITIE

Werken aan Participatie

Inhoud

Inleiding

Opbouw notitie	1
Participatie: waar doen we het voor?	1
Vertrouwen onder druk	2
Betrokken Groningers	2
Doel van deze notitie	2
Terugblik op het proces Werken aan Participatie	3
Meer achtergrondinformatie	4

DEEL 1 AFSPRAKEN VOOR HET WERKEN AAN PARTICIPATIE 4

1. Borgen kwaliteit participatieproces in de provinciale Mondriaan-beleidscyclus	4
2. Werkplaats participatie: werken aan kwaliteit van het proces	8
3. Zorgen voor de randvoorwaarden voor een goed participatieproces	9

DEEL 2 INVESTEREN IN HET PROCES: MET DE EXPEDITIE PARTICIPATIE VERDER BOUWEN AAN DE GRONINGSE DEMOCRATIE EN PARTICIPATIE 10

1. Van Onderen	11
2. Jongeren netwerk	11
3. Jong geleerd, oud gedaan	11
4. Inrichten van een 'repetitieruimte voor het werken aan de publieke zaak'	12
5. Week van de Democratie	12
Financiën en organisatie	13
Tot slot	13

SAMENVATTING 14

Inleiding

Opbouw notitie

Deze notitie 'Werken aan Participatie' bestaat, naast de inleiding, uit twee delen.

DEEL 1:

Afspraken voor het Werken aan Participatie

In het eerste deel staan voorstellen voor afspraken, voortkomend uit de richtinggevende uitspraken in de discussienotitie 'Werken aan Participatie', de bespreking ervan in uw Staten, de Expeditie Participatie en de andere bouwstenen voor deze notitie. Daarmee verankeren we participatief werken binnen de provincie.

DEEL 2:

Investeren in het proces: Samen verder bouwen aan de Groningse democratie en participatie

In het tweede deel doen wij voorstellen voor afspraken over het proces waarmee we als Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten, inwoners en ambtenaren samen verder bouwen aan een sterke Groningse Democratie en werken aan participatie. Ook daarbij nemen wij de opbrengst en ideeën uit de Expeditie Participatie als vertrekpunt.

In deze inleiding schetsen wij de context en het doel van de notitie en het proces dat is georganiseerd om deze te maken.

Participatie: waar doen we het voor?

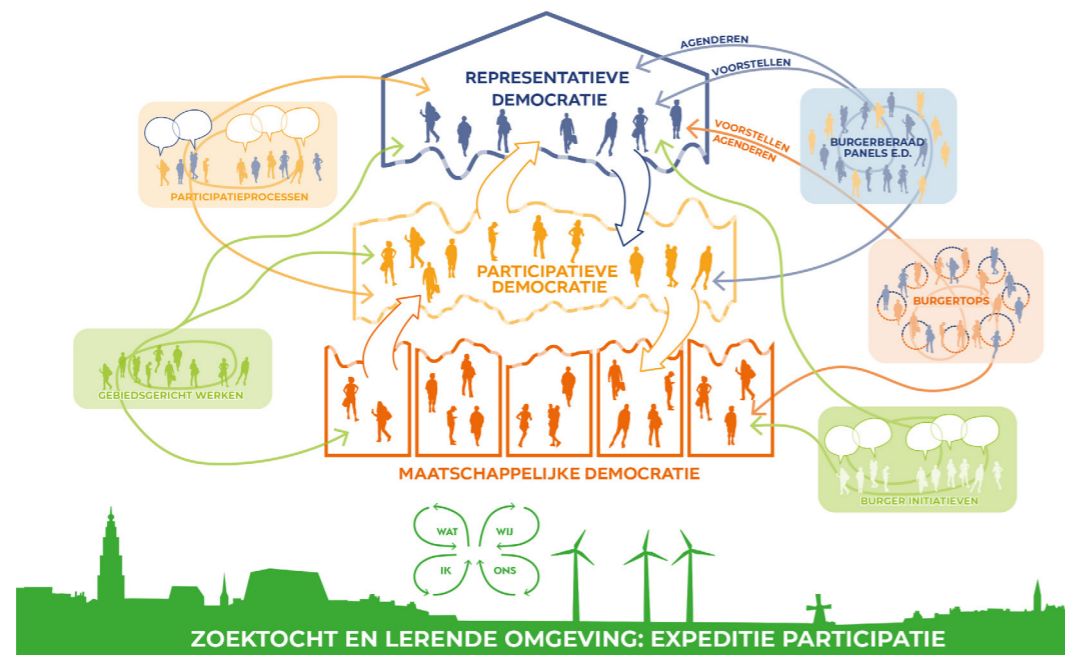
Participatie betekent letterlijk: actieve deelname, een aandeel hebben. Breder gezien gaat het om de kwaliteit van onze lokale en provinciale democratie. En om de vraag: 'hoe geven we samen met inwoners, medeoverheden en organisaties vorm aan onze Groningse woon- en leefomgeving?' Daarbij kan niet iedereen zijn zin krijgen, maar beogen wij wel dat het proces als 'procedureel rechtvaardig' wordt ervaren en mensen en partijen in een vroeg stadium samen aan tafel kunnen zitten.

Als college van Gedeputeerde Staten beschouwen wij het zorgvuldig vormgeven van participatieprocessen als een belangrijke voorwaarde om te bouwen aan vertrouwen. In de discussienotitie schetsten wij het 'democratisch ecosysteem' en het belang van het onderling versterken van de maatschappelijke, participatieve en representatieve democratie.

"Wie een brug slaat naar een ander kan altijd heen en terug."

Quote uit de Quick Scan Provinciale Democratie

DEMOCRATISCH ECOSYSTEEM

Vertrouwen onder druk

Het vertrouwen in de representatieve democratie en de politiek staat om verschillende redenen onder druk. In Groningen is dit vraagstuk, vanwege de aardbevingsproblematiek, extra pregnant. De veranderende samenleving, waarin ook allerlei sociale verbanden onder druk staan, stelt de vertegenwoordigende democratie voor extra uitdagingen.

Het vertrouwen in het (provincie-)bestuur in Groningen is laag. Uit onderzoek van CMO STAMM blijkt het vertrouwen in de provincie van 26% tot slechts 10% te variëren. Gemiddeld geeft slechts 20% van de Groningers aan (veel) vertrouwen te hebben in de provincie. De Quick Scan Provinciale Democratie bevestigt dit beeld: 20% van de respondenten geeft aan vertrouwen in het provinciebestuur te hebben. Dit beeld is niet uniek voor Groningen, maar past binnen een landelijke trend.

Betrokken Groningers

Hoe zorgen we ervoor dat onze Groningse democratie toekomstbestendig is en dat mensen zich gehoord en gezien weten? Hoe zorgen we ervoor dat er zorgvuldige en gedragen besluiten kunnen worden genomen? Participatie speelt daarbij een belangrijke rol. Niet perse méér participatie, maar vooral ook betere participatie. Ook zichtbaarheid en benaderbaarheid, van ambtenaren, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, is een belangrijke randvoorwaarde.

“Participatie is niet het doel an sich, maar het middel om beleid goed te laten zijn”

Mini-college Marije van den Berg op Stateninformatiedag

Er zijn veel betrokken Groningers. In de Quick Scan Provinciale Democratie geeft maar liefst 96% van de Groningers aan het (heel) belangrijk te vinden dat inwoners meer kansen worden gegeven om mee te werken aan de leefbaarheid van de eigen leefomgeving of regio. Het rapport van de Noordelijke Rekenkamer geeft een vergelijkbaar beeld: 70% van de respondenten wil betrokken worden bij besluitvorming over de leefomgeving. De enorme betrokkenheid bij Toukomst bevestigt dit beeld.

Onze Groningse samenleving kent een enorme veerkracht, betrokkenheid, energie en kennis en ervaring van Groningers. Deze potentie is hard nodig bij het werken aan de toekomst van Groningen. Daarom is het vanzelfsprekend om actief burgers te betrekken bij provinciale initiatieven én om initiatieven van inwoners en instanties te steunen en verder te brengen. Op onder meer het gebied van wonen, mobiliteit, water, energie en landbouw liggen er grote opgaven. Dit soort opgaven kan de provincie niet alleen oplossen. Er wordt nu al veel samengewerkt maar er is ruimte voor verbetering. Dit geldt zowel voor de ontwikkeling als de uitvoering van beleid.

De provincie neemt beslissingen over veel onderwerpen waarbij sommige inwoners, bedrijven of organisaties in belangen geraakt worden en waar lastige afwegingen tussen belangen moeten worden gemaakt. In het besluitvormingsproces mag van de provincie verwacht worden dat we werken aan de zorgvuldigheid van de belangenafweging, dat alle belangen goed in beeld zijn en zorgvuldig en transparant worden gewogen.

41% van de Groningers geeft aan zich (helemaal) niet vertegenwoordigd te voelen door de politiek

Uit Factsheets CMO STAMM

Doel van deze notitie

Verankeren participatief werken in beleid en uitvoering binnen de provincie

Het eerste deel van deze notitie en de aldaar geformuleerde afspraken zijn er op gericht participatie goed en structureel te verankeren in de provinciale werkwijzen. De *Groningse participatieleidraad* verschaft ons daarbij praktische handvatten en de Werkplaats Participatie biedt ondersteuning. Het gaat dan over participatie bij visies, programma's en projecten, dus over beleid en uitvoering. Daarnaast willen we organiseren dat wij permanent het gesprek voeren over participatie, zodat we samen blijven bouwen aan een sterke Groningse democratie.

Wij zullen als Gedeputeerde Staten voortaan zorgdragen voor voorstellen waarin participatie een vast en herkenbaar onderdeel is, met voldoende ruimte voor kaderstelling, weging en controle door uw Staten. Daarbij waken wij ervoor geen participatie te organiseren vanwege het zetten van een 'vinkje', enkel omdat het moet. Participatie moet

een vast en zorgvuldig onderbouwd onderdeel van processen zijn. Bij beleidsprocessen zal de rol van Provinciale Staten anders zijn dan bij de uitvoering. Zowel bij beleid als uitvoering geven wij zorgvuldig aandacht aan participatie en werken wij met de leidraad.

Provinciale Staten beschikken over de *meetlat* in de participatieleidraad, die dient om het ontwerp en de opbrengst van participatieprocessen te beoordelen.

Binnen en buiten het provinciehuis permanent verder werken aan participatie

In het tweede deel van deze notitie stellen wij voor om na vaststelling van de voorgestelde afspraken niet te stoppen met de 'georganiseerde zoektocht' van de Expeditie Participatie. Werken aan participatie is niet klaar na vaststelling van beleid of een verordening. Sterker nog: dan begint het échte werk. Naast de aandacht voor participatie bij de start van processen en bij de bespreking van plannen en beleidsvoorstellen, willen wij structureel samenwerken met inwoners, partners en mede-overheden aan de kwaliteit van de Groningse democratie en participatie.

Wij zorgen er als Gedeputeerde Staten voor dat wij binnen onze verschillende portefeuilles op diverse manieren een extra impuls geven aan participatie. Zo kunnen wij deze notitie 'Werken aan Participatie' werkendeweg en aan de hand van lopende beleidsprocessen en programma's in praktijk brengen.

In het tweede deel van deze notitie gaan wij in op ideeën die in de Expeditie Participatie op tafel zijn gekomen en doen wij voorstellen over de wijze waarop verschillende, soms nog prille, ideeën werkendeweg verder gebracht kunnen worden. Daarbij is het wenselijk dat bestuur, volksvertegenwoordiging, ambtenaren en inwoners zich verbinden aan het gezamenlijk uitwerken en uitvoeren van de verschillende plannen.

Van abstract naar concreet

Deze notitie heet niet voor niets 'Werken aan participatie'. Wij realiseren ons dat schrijven en praten over afspraken over participatie abstracte materie is. En dat het aankomt op doen. Met de afspraken in deze notitie zorgen wij ervoor dat participatie in provinciale processen beter geborgd is. Pas in de praktijk van alledag wordt dit echt concreet. Desalniettemin is het nodig daarvoor een aantal, nu nog abstracte, overkoepelende procesafspraken te maken. Deze maken het mogelijk participatie beter en concreter een plek te geven in onze werkwijzen en plannen.

Ondertussen staan wij niet stil. Wij werkten de afgelopen periode in lopende processen, zoals bij de mobiliteitsvisie, de nieuwe omgevingsvisie, in de Eemsdollard, de A7/N33 en in de Oostpolder, intensief aan participatie. We investeerden stevig in digitale participatietrajecten op het online platform [Stem van Provincie Groningen](#). Ook werkten we, ambtelijk en bestuurlijk, samen met de Groninger Gemeenten aan een stevig netwerk en kennisdeling op dit terrein.

Terugblik op het proces Werken aan Participatie

EXPEDITIE PARTICIPATIE

Startnotitie

De route op weg naar deze notitie is begonnen met de startnotitie in 2021. Hierin formuleerden wij de wens om de omslag te maken van inspraak naar participatie. En gaven wij antwoord op de vraag 'waar hebben wij het over en waar doen wij het voor?'. Wij schetsten de aanleiding en context, de rol en het belang van de provincie bij goede participatie én onze ambities en kaders.

Discussienotitie, richtinggevende uitspraken en wettelijke kaders

Het ontwerp-wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau' en de aanstaande Omgevingswet vormen mede aanleiding om als provincie te werken aan participatie. Eind 2021 is de discussienotitie 'Werken aan participatie(-beleid)' in uw Staten besproken. Wij vertalen hier de richtinggevende uitspraken uit de discussienotitie zo praktisch mogelijk naar afspraken en een vervolgproces. De participatieverordening volgt in een later stadium als de Wet Versterking Participatie op decentraal niveau wordt ingevoerd. De planning hiervan is nog niet bekend. En ook de invoering van de Omgevingswet is, zoals bekend, nog onzeker.

Expeditie Participatie: een georganiseerde zoektocht

Onder de noemer 'Expeditie participatie' organiseerden wij tijdens het proces om te komen tot deze notitie een zoektocht met verschillende bijeenkomsten met inwoners, belanghebbende organisaties, ambtenaren, gedeputeerden en statenleden. Op deze manier hebben wij het gesprek over het gewenste samenspel zo veel en breed mogelijk gevoerd en u daarbij betrokken. Dat gesprek willen wij ook na vaststelling van deze notitie blijven voeren, om te leren, innoveren en te blijven ontwikkelen, samen met inwoners, medeoverheden en partners.

De Expeditie gaat ook na het vaststellen van deze notitie door. Veel van de voorstellen in het tweede deel van deze notitie zijn in de Expeditie Participatie en door online meeschrijven van betrokkenen uit de Expeditie tot stand gekomen.

Meer achtergrondinformatie

Het proces van de Expeditie Participatie, de verslagen van bijeenkomsten, alle onderzoeksgegevens, bouwstenen en verhalen zijn online zichtbaar op de [website Expeditie Participatie](#) en het online participatieplatform [Stem van Provincie Groningen](#). Onder deze notitie ligt een schat aan kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Hier zijn de links te vinden naar de opbrengst van de Expeditie Participatie en andere bouwstenen:

Podcasts met verdiepende gesprekken over:

- [Stand van de Democratie met Jacques Wallage en Derwin Schollen](#)
- [Jongerenparticipatie met Jeppe Kok en Marloes Dekker](#)
- [Investeren in de beste democratie van de wereld met Fleur Gräper en Eltjo Dijkhuis](#)

Interviews met o.a.:

- [Jongeren Adviesraad over de stem van jongeren](#)
- [Karlijn Benthem over de Democratietop](#)
- [Tom Postmes over impact van gaswinning op inwoners van Groningen](#)
- [Johannes Boshuizen en Jasmijn Koelega over Toukomst](#)
- [Fleur Gräper over het samenspel tussen inwoners en overheid](#)

Nieuwsbrieven voor betrokken inwoners, ambtenaren en bestuurders

Verslagen bijeenkomsten Expeditie Participatie

- [De Democratietop](#)
- [De Jonge Expeditie](#)
- [Start Expeditie Participatie met voorstelling Lucas de Man](#)

Factsheets Participatie uit onderzoek door CMO STAMM

- [Factsheets: provinciaal beeld en beeld per gemeente](#)

Quick Scan Provinciale Democratie

- [Eindrapport QSPD: foto van de provinciale democratie](#)

Rapporten Noordelijke Rekenkamer

- [Ruimte voor inbreng: Onderzoek naar betrokkenheid burgers bij ruimtelijke ingrepen](#)
- [Regionale democratie vergt energie: een onderzoek naar democratische legitimiteit van de RES Groningen](#)

Evaluatie Toukomst

- [Eindrapport evaluatie Toukomstpanel Groningen door RUG & Hanze](#)

Mini-colleges Participatie in Provinciale Staten

- [Daan Roovers - oud Denker des Vaderlands](#)
- [Marije van den Berg - Democratie in Uitvoering](#)
- [Joop Hofman - Rode Wouw](#)

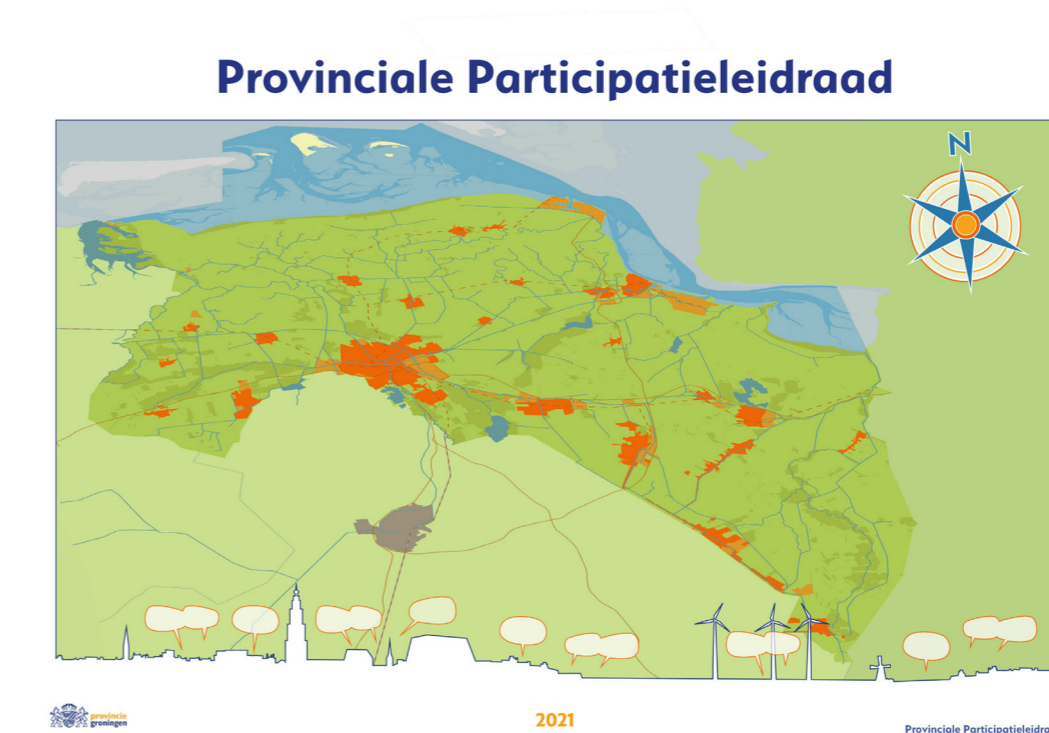
DEEL 1 AFSPRAKEN VOOR HET WERKEN AAN PARTICIPATIE

In dit eerste deel van deze notitie formuleren wij zoveel mogelijk concrete afspraken. Daarin hebben de richtinggevende uitspraken uit de discussienotitie een plek gekregen. Ook zijn de uitkomsten van de Expeditie Participatie en de bouwstenen erin verwerkt. De afspraken richten zich op drie zaken:

1. Borgen van de kwaliteit van participatieprocessen in de provinciale Mondriaan-beleidscyclus
2. Inrichten van een Werkplaats Participatie
3. Zorgen voor de randvoorwaarden voor een goed participatieproces

Borgen kwaliteit participatieproces in de provinciale Mondriaan-beleidscyclus

Wij hanteren de [provinciale participatieleidraad](#) als vertrekpunt bij beleid en uitvoering, dus bij elk proces, programma of project. De participatieleidraad is ontwikkeld als handvat voor de provincie om in goed samenspel met alle partijen, zoals inwoners, organisaties en medeoverheden, plannen te ontwikkelen, processen vorm te geven en projecten uit te voeren op een herkenbare en gestructureerde manier. De leidraad omvat o.a. vragen die in elke fase bij ieder proces aan bod moeten komen bij het uitwerken van een plan van aanpak of voorstel.

Elk beleidsproces dat binnen de provinciale Mondriaan-beleidscyclus is opgezet, geven wij vorm op basis van de stappen uit de participatieleidraad:

- A. Groningse Waarden
- B. Het doel van participatie
- C. Het democratisch kompas
- D. Het goede samenspel
- E. Het ontwerp van een goede participatieaanpak
- F. De Bestuurlijke meetlat
- G. Evalueren en leren

Door *vooraf* (onder anderen in startnotities) te waarborgen dat elk van deze punten wordt doordacht en beschreven, waarborgen wij dat participatie in elk proces, programma of project zorgvuldig en goed verloopt. De provincie hanteert transparante spelregels. Door aan te geven waar ruimte ligt, maar waar juist ook niet, weten inwoners, organisaties en medeoverheden wat de kaders zijn en waarop invloed mogelijk is. Dit geldt zowel voor de inhoud als het proces.

Achteraf wordt bij elk plan, waarover op dat moment besluitvorming plaatsvindt, de opbrengst en verloop van het participatieproces aangegeven. Ook wordt inzichtelijk gemaakt hoe belangen op tafel zijn gebracht en zijn gewogen.

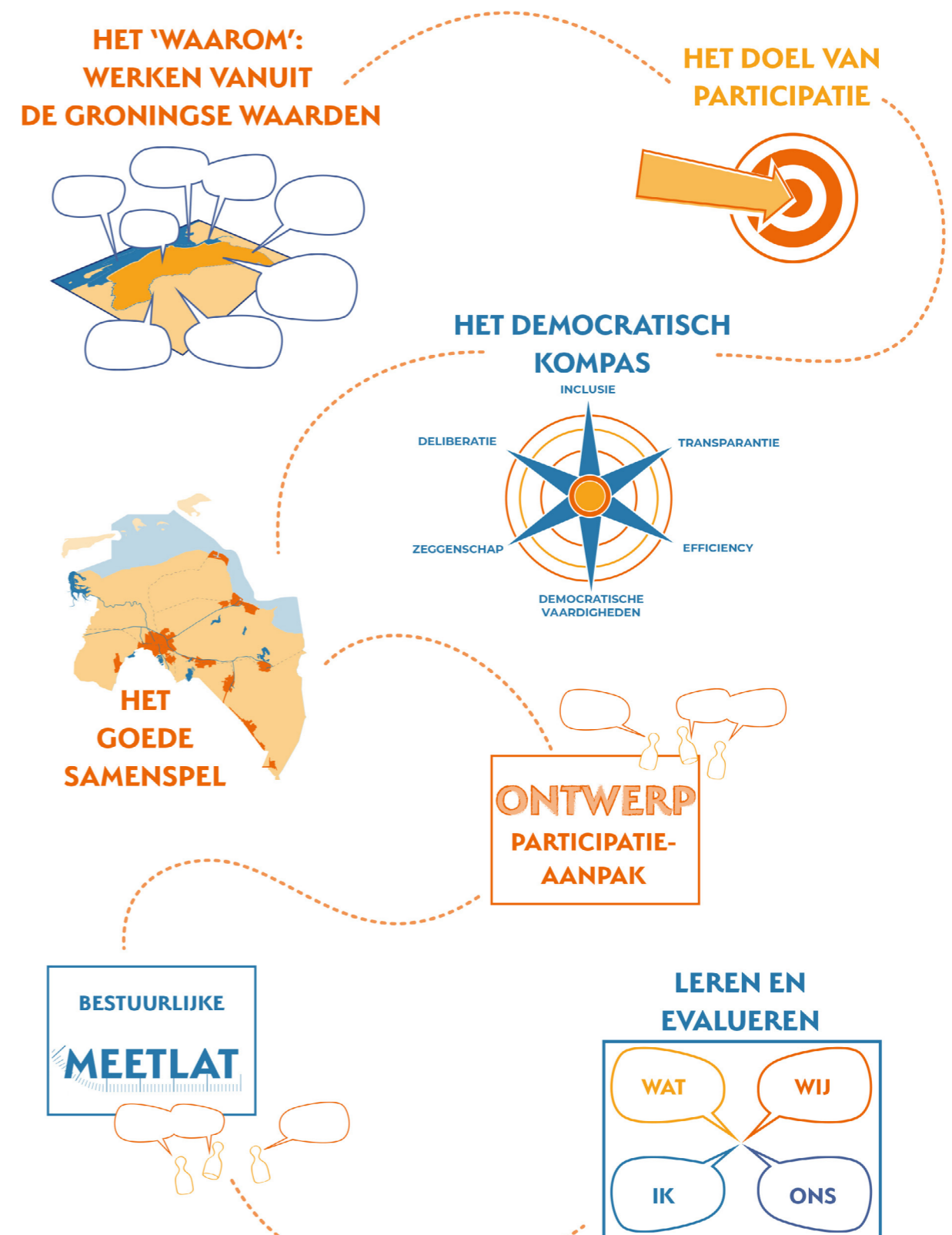
De lessen die we opdoen nemen we mee bij de jaarlijkse voortgangsrapportages. Ook zorgen we ervoor dat we over twee jaar een moment organiseren waarbij Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten terugblikken op de ervaringen en lessen trekken.

De leidraad biedt een ieder (ambtenaar, inwoner, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten) de gelegenheid elkaar aan te spreken op de toepassing ervan. De leidraad wordt vast onderdeel van de invulling van de Mondriaan-beleidscyclus en provinciale formats voor plannen. Uw Staten geven bij elk proces kaders mee en controleren voor- en achteraf de gemaakte afspraken.

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten zorgen er met de participatieleidraad voor dat participatie in alle fasen van de Mondriaan-beleidscyclus een vast en herkenbaar onderdeel van voorstellen aan Provinciale Staten is, met voldoende ruimte voor kaderstelling, weging en controle door Provinciale Staten. Provinciale Staten gebruiken de *meetlat* uit de participatieleidraad om het ontwerp en de opbrengst van een participatieproces te beoordelen. Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten evalueren na twee jaar (eind 2024) samen de ervaringen met de participatieleidraad.

“Bij het begin van ruimtelijke ingrepen vaststellen welke rol voor de burger is weggelegd en wat spelregels voor participatie zijn, hoe de uitvoering plaatsvindt en hoe de verantwoording en evaluatie geregeld wordt.”

Uit: NRK Rapport Ruimte voor Inbreng

6 7 8
13 14 15
20 21 22

A. Groningse Waarden

Wij werken vanuit de Groningse Waarden, zoals verwoord in de participatieleidraad:

SAMEN: In Groningen spannen wij ons in om in beginsel alle perspectieven op tafel te krijgen en opgaven in samenhang te bezien.

ZEGGENSCHAP EN SAMENSpraak: Wij bouwen samen aan het versterken van vertrouwen in de Groningse democratie en rechtsstaat. Met aandacht voor een open en toegankelijk gesprek, zodat Groningers zich gehoord en betrokken weten.

TOEGANKELIJK EN GELIJKWAARDIG: Wij zorgen ervoor dat iedereen dezelfde informatie heeft en behandelen inbreng zorgvuldig. De keuzes die wij maken kunnen wij uitleggen en zijn voor anderen te volgen. Wij delen op welke manier inbreng heeft bijgedragen aan de besluitvorming.

BETROUWBAAR: In het proces zijn wij duidelijk over wat betrokkenen van de provincie mogen verwachten. Wij komen onze afspraken na.

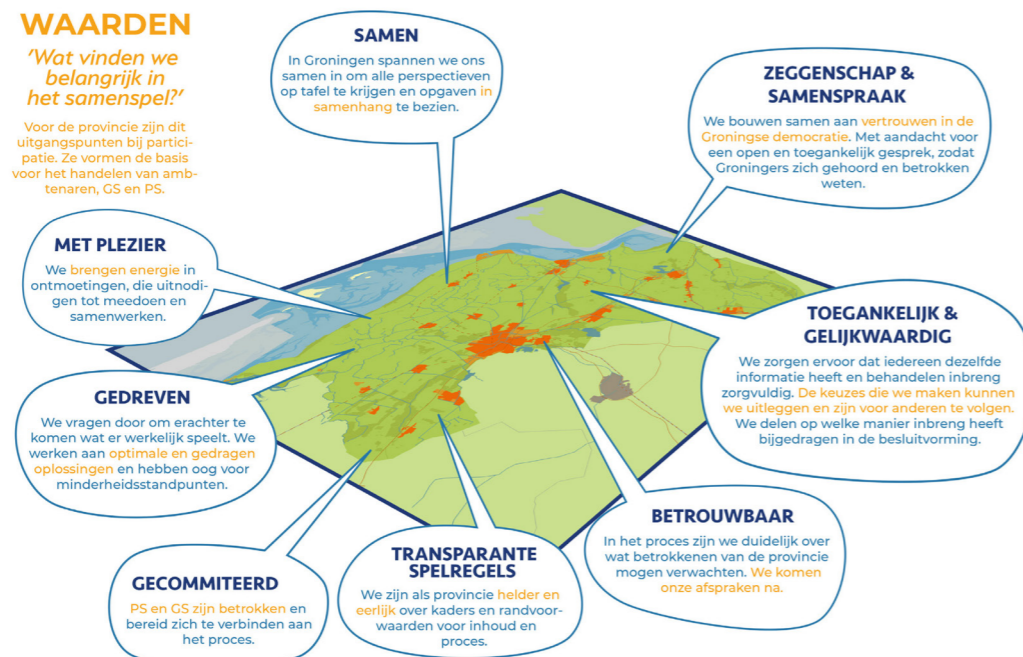
TRANSPARANTE SPELREGELS: Wij zijn als provincie helder en eerlijk over kaders en randvoorwaarden voor inhoud en proces.

GECOMMITTEERD: PS en GS zijn betrokken en bereid zich te verbinden aan het proces.

GEDREVEN: Wij vragen door om erachter te komen wat er werkelijk speelt. Wij werken aan optimale en gedragen oplossingen en hebben oog voor minderheidsstandpunten.

MET PLEZIER: Wij brengen energie in ontmoetingen die uitnodigen tot meedoen en samenwerken.

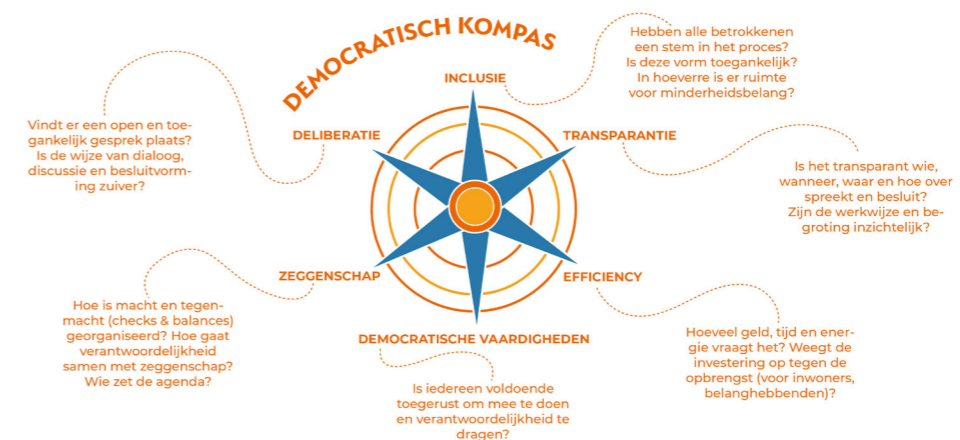
Binnen de organisatieontwikkeling, de Werkplaats en de Expeditie, geven wij aandacht aan de invulling hiervan.

B. Het doel van participatie

Wij maken bij elk proces helder wat met participatie wordt beoogd. Wij onderscheiden de volgende doelen (zie leidraad voor uitwerking):

- Belangen in beeld brengen
- Vergroten van de kwaliteit van beleid en aanpak
- Ontplooiing en burgerschapsvorming
- Legitimiteit, draagvlak voor plannen
- Eigenaarschap van inwoners vergroten
- Zeggenschap van inwoners vergroten

C. Het democratisch kompas

Het democratisch kompas schetst de aspecten die de democratische kwaliteit van een proces bepalen:

- is het proces transparant?
- is het proces efficiënt?
- hoe verloopt de dialoog (deliberatie)?
- kan iedereen zijn stem laten horen en wordt ieders stem/belang gehoord (inclusie)?
- hoe zijn checks and balances en zeggenschap geregeld?
- beschikken betrokkenen over de benodigde democratische vaardigheden?

Bij elk proces kunnen deze waarden, afhankelijk van wat er wordt beoogd, verschillend worden gewogen en ingevuld. Wij wegen de democratische kwaliteit van een proces zwaarder dan het tempo en werken vanuit vertrouwen. Zorgvuldige participatie kost tijd, geld en energie van de provinciale organisatie en van de betrokkenen. Bij elk participatieproces nemen wij als provincie daarom de tijd om het zorgvuldig te doen. Want slechte participatie schaadt soms meer vertrouwen dan geen of weinig participatie.

D. Het goede samenspel

Wij bezien de representatieve democratie (via verkiezingen), de participatieve democratie (betrekken van inwoners en organisaties) en de maatschappelijke democratie (zelforganisatie door inwoners en organisaties) in samenhang. Wij vinden het van belang en van waarde dat participatieprocessen de Groningse gemeenschappen versterken. Zo schragen de maatschappelijke en participatieve democratie ook de representatieve democratie.

Wij vinden het belangrijk dat het voor initiatiefnemers eenvoudiger wordt om plannen te realiseren, ook als deze niet makkelijk passen binnen staand beleid. Ook de nieuwe wettelijke kaders beogen dat. Wij staan daarom open voor burgerinitiatieven, ondersteunen en faciliteren deze. Dit betekent dat wij ruimte bieden en niet op voorhand bang zijn voor precedentes, maar wel rekenschap geven van de provinciale wettelijke verantwoordelijkheden.

Inclusie verdient extra aandacht. Hebben alle betrokkenen een stem in het proces? Is de participatievorm toegankelijk voor alle Groningers en is er ook ruimte voor een minderheidsbelang? Is er aandacht voor 'meer dan de mens', zoals de belangen van de natuur of dieren? De bouwstenen en onderliggende onderzoeken voor deze notitie laten zien dat veel inwoners zich niet gehoord en vertegenwoordigd voelen. Daar past bij dat Provinciale Staten als 'democratisch procesbewaker' zoeken naar mogelijkheden om mensen een stem te geven die nu, terecht of onterecht, het gevoel hebben ongehoord te blijven. Dat kan direct, door het ontwikkelen van kanalen om toegankelijker te zijn en inwoners te helpen bij het overwinnen van drempels om hun zegje te doen. Daarnaast ligt er een indirecte taak om in gesprek te gaan met mensen en met informele vertegenwoordigers die opkomen voor de minderheidsbelangen om vanuit dat perspectief een bijdrage te leveren aan het publieke debat.

Bij een inclusief participatieproces denken wij vooraf goed na over welke groepen en belangen zeker aan tafel moeten zitten en mee moeten wegen. Want 'wijze besluiten zijn die waar je zoveel mogelijk van de wijsheid benut hebt'. Niet alle Groningers weten de overheid te vinden en de overheid weet niet alle Groningers te bereiken. Door expliciet aandacht te besteden aan juist de minder gemakkelijk te bereiken Groningers, daarbij lettend op bijvoorbeeld leeftijd, geografische spreiding en opleidingsniveau, zorgen wij voor meer inclusie. Hierbij hebben wij ook aandacht voor het tegelijkertijd aan tafel brengen van alle belangen (bedrijven, inwoners, overheden, organisaties), zodat je elkaars belangen kent en afwegingen beter begrijpt.

92% van de Groningers vindt het (heel) belangrijk dat we meer doen om mensen die nu niet betrokken zijn, te motiveren om mee te praten over provinciale kwesties

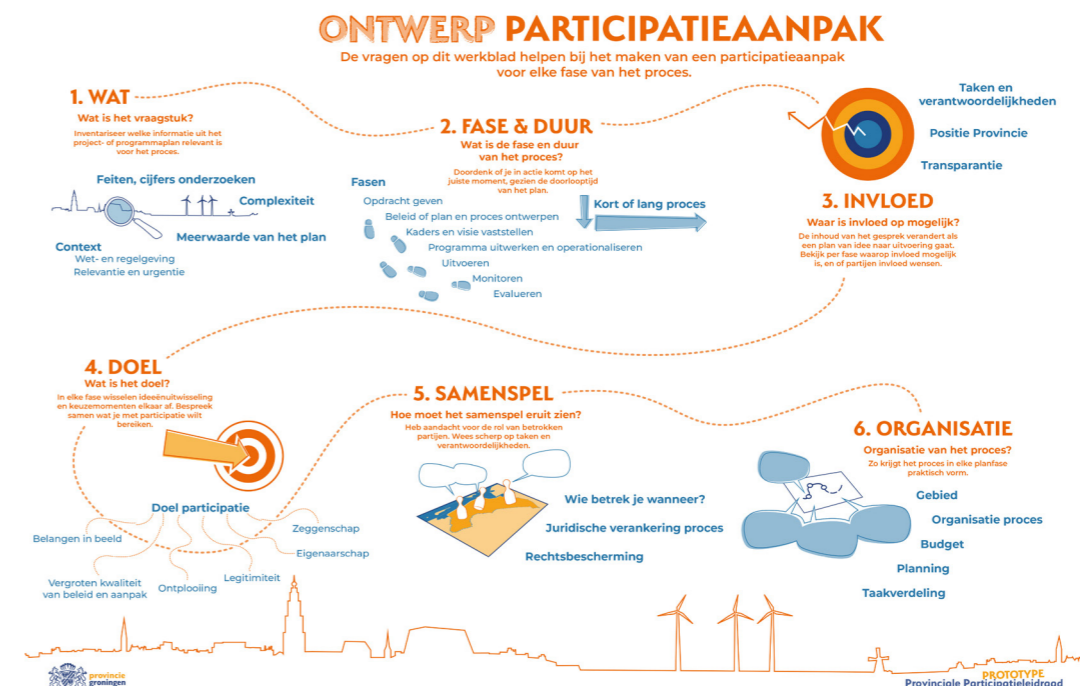
Uit Quick Scan Provinciale Democratie

Het op tafel brengen van alle, soms tegengestelde, belangen levert soms ingewikkelde gesprekken op. Dat gaan wij niet uit de weg. Dit ongemak is inherent aan een zorgvuldig democratisch proces. Wij hebben oog voor de luide en minder luide stemmen én zorgen dat ook het gematigde midden gehoord wordt. Bij elk proces krijgt dit op verschillende wijze vorm. Belangen die niet op tafel komen worden door Provinciale Staten op tafel gebracht.

Zoals gezegd, zorgen wij ervoor dat in participatieprocessen alle belangen constructief op tafel komen. Daarbij waken wij ervoor dat participatie bijdraagt aan polarisatie. Essentieel voor het bouwen aan vertrouwen is helderheid over de belangen en rollen in het samenspel tussen inwoners, statenleden, gedeputeerde, ambtenaren, belanghebbende organisaties en andere overheden. De provincie kent verschillende rollen in participatieprocessen: opdrachtgever, trekker/organisator, subsidieverstrekker, partner, ondersteuner, motivator en scheidsrechter. Daarnaast heeft de provincie altijd de ambitie om als verbinder, inspirator en kennismakelaar te fungeren. Bij elk participatieproces maken wij duidelijk wat de rol is c.q. rollen zijn van de provincie.

E. Het ontwerp van een goede participatieaanpak

Bij het ontwerpen van een goede participatieaanpak volgen wij altijd de stappen 'Ontwerp Participatieaanpak' uit de participatieleidraad. Daarin komen achtereenvolgens aan bod: het vraagstuk, de fase en duur, de mate van invloed, het doel, het gewenste samenspel en de organisatie. Hierbij geven en nemen we ruimte om te experimenteren met nieuwe en innovatieve participatievormen, zoals burgerpanels, burgerberaden, right-to-challenge, online participatie, lokaal eigendom, de mutual-gains-approach, loting en co-creatie. Vanuit de Werkplaats Participatie verzamelen en delen wij opgedane kennis en ervaring, zodat we de kwaliteit van onze participatieprocessen blijven doorontwikkelen.

Door drempels weg te nemen met laagdrempelige participatievormen willen wij meer mensen, ook degenen die zich niet snel vanzelf laten horen, verleiden om mee te doen. Bovendien geven wij een goede terugkoppeling van experimenten zodat volgende trajecten hier op kunnen voortborduren, of juist leren wat niet werkt. Wij trekken in de Werkplaats Participatie lessen uit de zoektocht en stimuleren vernieuwende aanpakken. In het tweede deel van deze notitie staat alvast een concreet voorstel voor een 'Van Onderen-aanpak'.

“We spreken elkaar niet genoeg om elkaar te vertrouwen.”

Quote bij Startbijeenkomst Expeditie Participatie in Grand Theatre

F. De bestuurlijke meetlat

De Bestuurlijke Meetlat uit de Participatieleidraad vormt het beoordelingskader voor Provinciale Staten bij het beoordelen van voorstellen voor- en achteraf. Dit bestaat uit de vragen:

- Wat is het vraagstuk?
- Waarop is/was invloed mogelijk?
- Wat wil je bereiken/is bereikt?
- Hoe ziet/zag het samenspel eruit?
- Wat is het (beoogde) resultaat van de betrokkenheid van partijen?
- Hoe is/was de organisatie van het proces?

De meetlat is een hulpmiddel voor Provinciale Staten om vooraf richting te geven en achteraf de opbrengst van een proces te beoordelen.

G. Evalueren en leren

Wij investeren tijd en aandacht in leren en evalueren om meer systematisch en met enthousiasme aan het samenspel met inwoners en anderen te werken. De Werkplaats Participatie (zie hierna) faciliteert leer- en evaluatiesessies van participatieprocessen. Ook continueren wij de Expeditie Participatie.

“Vraag Gedeputeerde Staten het beleidskader burgerparticipatie periodiek te evalueren”

Uit Rapport Ruimte voor Inbreng - Noordelijke Rekenkamer

Werkplaats participatie: werken aan kwaliteit van het proces

Werkplaats Participatie

Wij richten een Werkplaats Participatie in om binnen de provinciale organisatie en samen met partners en mede-overheden te investeren in de kwaliteit van participatieprocessen en democratische vernieuwing. Daarmee willen wij ervoor zorgen dat het benodigde kennis- en ervaringsniveau op peil is en dat wij structureel leren en uitwisselen.

Er is veel behoefte aan praktische informatie en hulp: hoe opereer je in participatieprocessen, hoe ga je om met conflicten en spanningen die kunnen ontstaan, hoe ga je om met verschillende rollen? Ook is er behoefte aan kennisontwikkeling: wat werkt en wat niet? De Werkplaats Participatie gaat hierin voorzien. De werkplaats zorgt onder leiding van een coördinator met een expert-team voor hulp en advies aan de provinciale en (op termijn) gemeentelijke of andere organisaties.

“Zorg voor participatie als norm onder provinciale medewerkers”

Quote bij bespreking startnotitie in Provinciale Staten

De Werkplaats Participatie biedt:

1. **Eerste hulp: loket voor advies.** Als een soort 'participatiegarage' geven we hulp en advies aan degenen die werken aan participatie, zoals een projectteam. Dat kan verschillende vormen aannemen: van advies over een compleet participatieproces tot kortdurende hulp op een specifiek punt. Maar ook: op weg helpen, bemoedigen, reflecteren over wat er gaande is, doorverwijzen naar beproefde concrete werkvormen, zoals de provinciale participatieleidraad, onderzoeksmethoden en instrumenten.
2. **Een Gereedschapskist** met beproefde methoden en lessen en kennis over '**participatie-handigheden**'
3. **Regie op het geheel aan processen:** Sturen op samenhang, rode draad en planning. Bijv. door de beschikbaarheid van een overzicht/kalender van lopende processen provinciebreed. Daarmee voorkomen wij dubbelingen en het overvragen van Groningers.

- 4. Ontmoetingen, inspiratie en samen leren:** de Werkplaats Participatie is bedoeld om met elkaar te werken aan participatie, elkaar en anderen inspireren, thema's agenderen, samen leren en ervaringen uitwisselen op het terrein van democratische vernieuwing en participatie.

We richten de Werkplaats in als ontwikkelmodel. Bij processen die worden gestart, helpt de werkplaats het participatieproces te ontwerpen, tussentijds helpt de werkplaats bij te stellen waar nodig en aan het eind wordt geëvalueerd. Wij starten hiermee binnen de provincie Groningen en zoeken de samenwerking met de Groninger gemeenten om dit concept verder in te vullen en uit te bouwen. Op basis van de ervaringen in de eerste pilot-periode kunnen in de volgende collegeperiode keuzes worden gemaakt over definitieve inbedding en doorontwikkeling van de Werkplaats.

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten richten de Werkplaats Participatie in als ontwikkelmodel.

Zorgen voor de randvoorwaarden voor een goed participatieproces

We beschrijven hieronder een aantal zaken die binnen de provincie wettelijk zijn voor het goed en zorgvuldig werken aan participatie. Goede herkenbare informatievoorziening en het gebiedsgericht werken vanuit relaties vormen een onmisbare basis.

We zorgen voor goede informatievoorziening en herkenbaarheid

Goede en gerichte communicatie is een voorwaarde voor goede participatie. Wij investeren in eigentijdse communicatie met oog voor verschillende wensen en behoeften. Het gaat hierbij niet alleen om het zenden, maar ook om het ontvangen en het in gesprek gaan. De manier waarop inwoners, mede-overheden en (markt-)partijen worden bereikt en gehoord is essentieel. We hebben de afgelopen jaren al goede ervaringen opgedaan met intensieve gebiedsgerichte communicatie en participatie bij programma's en projecten.

Bij inwoners is echter nog veel onbekendheid over zowel de rol van de provincie als over lopende processen waaraan bijgedragen kan worden. Daarom werd bij de Expeditie de concrete wens uitgesproken om vaker, bijvoorbeeld met korte filmpjes zoals het populaire NOS-stories, inzichtelijk te maken wat er speelt en wat de provincie doet. Omgekeerd weten wij als provincie vaak onvoldoende wat er leeft en speelt onder Groningers. Wij willen zoveel mogelijk naar plekken toegaan waar Groningers al met elkaar in gesprek zijn, zoals de voetbalkantine of het dorpshuis, in plaats van eigen gesprekken te organiseren. Wij vertrekken vanuit de belevingswereld van Groningers.

Bij participatieprocessen zorgen wij voor een herkenbare manier van communiceren en eenvoudige toegang tot informatie, zoals met track and trace. Dit past binnen de digitaliseringsstrategie. Iedereen moet

voldoende toegerust zijn om het goede gesprek te voeren. Zoals is aangegeven in de Kadernota zijn er momenteel veel zaken die we rond digitalisering moeten realiseren, waardoor het enige tijd zal duren voordat we dit volledig op orde hebben.

Om de bekendheid en herkenbaarheid van Groningse participatieprocessen te vergroten willen wij een herkenbaar format voor het voeren van gesprekken over plannen voor Groningen introduceren. Wij organiseren voortaan participatieprocessen onder een herkenbare zelfde noemer. Online is die plek er al, met de Stem van Provincie Groningen. Wij voegen daar voor bijeenkomsten het format (onder de werktitel) *In gesprek over [onderwerp] in de provincie Groningen* aan toe, zodat Groningers de provinciale oproep om mee te praten herkennen.

Wij zetten in op eigentijdse, online én fysieke, communicatie met oog voor verschillende doelgroepen, zoals het voorbeeld van NOS-stories. Ook hebben wij extra aandacht voor taal en begrijpelijkheid. Op de website van de Expeditie Participatie en op de Stem van Provincie Groningen delen wij lopende processen, lessen en ervaringen.

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten versterken de kwaliteit van onze communicatie en dialoog, ten behoeve van participatieprocessen. Provinciale Staten vullen hun rol als 'democratisch procesbewaker' actief in.

“Zorg voor structurele communicatie, niet reactief. Ook informeren over reguliere werkzaamheden in plaats van alleen de gevoelige punten en paradepaardjes” -

Quote van inwoner uit Quick Scan Provinciale Democratie

We werken gebiedsgericht en vanuit relaties

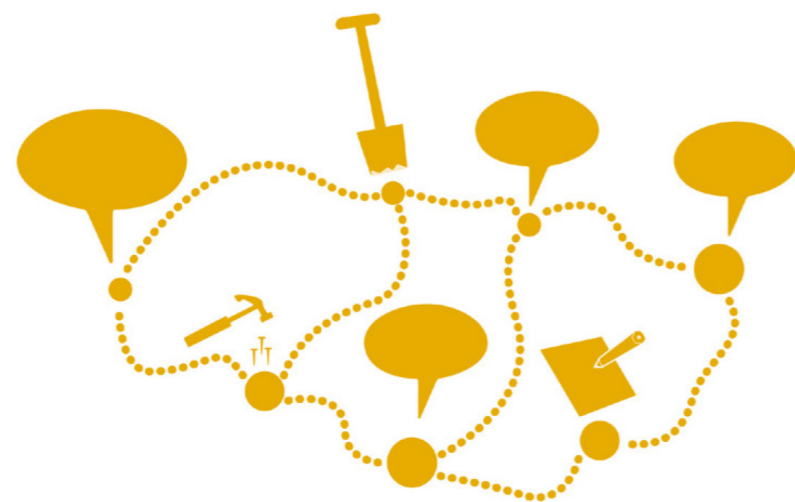
Door meer gebiedsgericht aan opgaven te werken bouwen wij aan een duurzaam relatiernetwerk. Door structureel verbonden te zijn met partners in onze provincie hebben wij overzicht op het geheel aan ontwikkelingen en voorkomen wij ad hoc en sectorale oplossingen. Zo kunnen wij verschillende processen en ontwikkelingen die in eenzelfde gebied spelen combineren. En voorkomen we dubbel werk en het overbevragen van inwoners en instanties en verkleinen het risico op participatiemoedigheid.

Wij haken aan en bouwen voort op wat wij al weten over netwerken, zienswijzen, belangen, wensen, kenmerken, ideeën en initiatieven van inwoners en instanties in een bepaald gebied. Goed toegeruste ambtenaren fungeren als eerste visitekaartje en zijn bekend met de lokale en regionale situatie. Onze omgevingsmanagers vervullen daar al een zeer belangrijke rol in. Zeker ook bij de uitvoering van projecten zijn laagdrempelig benaderbare ambtenaren van groot belang. Tijdens de Expeditie is de wens geuit dat de provincie duidelijker gebiedsgerichte aanspreekpunten organiseert, en bijvoorbeeld met 'vliegende brigades' of gebiedsambtenaren kan inspelen op vraagstukken. Dat vraagt flexibiliteit in de rollen die wij vervullen.

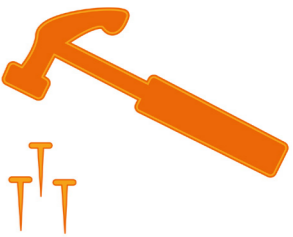
Tevens stimuleren en faciliteren we samenwerkingspartners om te werken aan participatie. Participatieprocessen, zeker bij de uitvoering van projecten, vinden vaak plaats op lokaal niveau in een specifiek gebied. Gemeenten staan meestal dicht bij bewoners dan de provincie, en beschikken over de relevante netwerken en gebiedskennis. Door actief samen te werken vinden wij makkelijker de juiste plek voor het goede gesprek. Dit past bij onze positie als middenbestuur en het principe om lokaal te doen wat kan en provinciaal op te pakken wat moet. De Werkplaats Participatie speelt een rol bij het vormgeven van deze samenwerking. Voor onze gebiedsgerichte werkwijze is reeds een ambtelijke verkenning gestart. Ook wordt in de provinciale Werkgroep Participatie, met gemeenten en provincie, hier invulling aan gegeven.

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten gaan de gebiedsgerichte werkwijze werkendeweg verder invullen.

DEEL 2 INVESTEREN IN HET PROCES: MET DE EXPEDITIE PARTICIPATIE VERDER BOUWEN AAN DE GRONINGSE DEMOCRATIE EN PARTICIPATIE

De Expeditie Participatie en de andere bouwstenen van deze notitie hebben veel interessante ideeën en inzichten opgeleverd. Niet alles is direct te vatten in afspraken. Om blijvend te bouwen aan vertrouwen, zijn in dit tweede deel van de notitie vijf vervolgstappen beschreven. Daarmee vervolgen we de Expeditie Participatie. Wij stellen voor een vorm te kiezen waarmee Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten bij al deze voorstellen een actieve rol vervullen om zo samen te investeren in participatie en het versterken van de provinciale democratie.

Tijdens de vervolg van de Expeditie Participatie brengen wij provincie en inwoners bij elkaar om de plannen uit te werken en investeren wij in de onderlinge relaties. Ook krijgt de (verplaatste) Wandlexpeditie hierin een plek. Daarnaast zoeken wij de samenwerking met bijvoorbeeld Gronings Vuur, dat de komende twee jaar in alle tien gemeenten gesprekken gaat voeren (door middel van Deep Democracy) met inwoners. Tevens is het verzoek vanuit De Jonge Expeditie om een reprise van de voorstelling en dialoog In Search of Democracy met Lucas de Man te doen in Winschoten of Hoogezand.

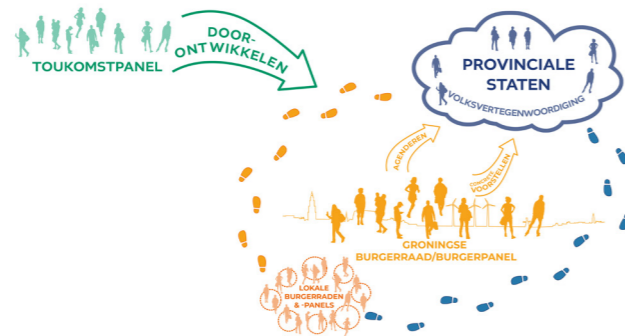

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten vervolgen samen de Expeditie Participatie en zijn actief betrokken bij het uitwerken van de hierna genoemde afspraken.

1. Van Onderen

Een veel gehoorde wens tijdens de Expeditie was om meer vernieuwende vormen te gebruiken. Bij Toukomst zijn hiervoor ook al verschillende plannen ingediend, zoals 'Van Onderen', waarmee wij de verbinding zoeken. Om meer en andere mensen bij het vormen van agenda's en plannen aan tafel te krijgen en de dialoog te voeren over plannen, willen wij experimenteren wij met burgerberaden, 'open-space'-methoden, deep-democracy en andere democratische vormen. Zo kunnen met (gelote) burgers gebieds- of thematische plannen 'Van Onderen' worden gemaakt, met inbreng van Groningers, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke partners.

Wij willen ruimte geven om aanvullend op de gekozen volksvertegenwoordiging te experimenteren met een (geloot) Toukomstpanel of burgerberaad. Een toekomstig 'Toukomstpanel' kan bijvoorbeeld gevraagd en ongevraagd de belangen of plannen van Groningers op de agenda zetten of voorstellen ontwikkelen. Hiermee kunnen we succesvolle elementen uit de aanpak van Toukomst/Nationaal Programma Groningen doorontwikkelen. Dit voorstel werken wij graag samen met het Nationaal Programma Groningen/Toukomst, betrokken Groningers vanuit Toukomst(-panel) en de Expeditie, de Groninger gemeenten en Provinciale Staten uit. Ook leggen we de verbinding met bewoners- en dorpsorganisaties en de Vereniging Groninger Dorpen.

'Van Onderen' wordt een succes wanneer de 'macht' en 'aanvullende kracht van onderop' elkaar verrijken. Wanneer beiden beseffen dat zij niet tegenover elkaar staan, maar dat zij elkaar aan kunnen vullen en verrijken. Hierdoor wordt het draagvlak voor te nemen beslissingen groter en is de macht meer in balans. Die balans kan gevonden worden in gedeelde regie en/of eigenaarschap. Wij zien al de ontwikkeling van het maken van eigen gebiedsagenda's door bewoners. Dit raakt ook aan het Toukomstproject Landschapswerkplaats, waarbij in de hele provincie per gebied aan een fijnmazig netwerk voor wandelen, wanderen, fietsen, varen en biodiversiteit wordt gewerkt. Balans bij dergelijke initiatieven kan gevonden worden in een zorgvuldige afweging tussen financiële-, ecologische-, ruimtelijke en sociale waarden.

GEEN AFSPRAAK: Provinciale Staten hebben bij de vaststelling van deze notitie op 14 december 2022 besloten niet in te gaan op de door Gedeputeerde Staten voorgestelde afspraak om gezamenlijk met Provinciale Staten, partners en betrokkenen bij de Expeditie een voorstel te ontwikkelen om te experimenteren met een (geloot) Toukomstpanel en/of burgerberaad en een 'Van Onderen'-werkwijze, aanvullend op de gekozen volksvertegenwoordiging.

2. Jongerenennetwerk

Bij de Jonge Expeditie Participatie brachten wij het netwerk van verschillende jongerenorganisaties bijeen, elk met een eigen werkveld en achterban. Zo ontstaat op eenvoudige wijze overzicht over veel zaken die spelen bij jongeren. Wij willen dit netwerk structureel bijeenbrengen. Om te horen wat er speelt onder jongeren, om de juiste zaken op de agenda te krijgen en om samen jongeren structureel aan tafel te brengen bij belangrijke provinciale en gemeentelijke processen. Hierbij werken wij samen met de Jongeren Advies Raad en de Groninger gemeenten.

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten brengen een structureel jongerenennetwerk/-platform van Groningse jongeren(-organisaties) bijeen. Provinciale Staten gaan, samen met de Jongeren Advies Raad, regelmatig in gesprek met dit netwerk.

3. Jong geleerd, oud gedaan

Om te bouwen aan een vruchtbare democratische cultuur, is democratische ervaring en kennis nodig. Burgerschapsvorming vormt de basis voor alle andere inzet op het versterken van de democratie. Daarbij zien wij dat in tijden van polarisatie, het wenselijk is dat de focus van debat-insteek, waarbij de focus ligt op het zoeken naar verschil, verschuift. Nodig is het leren van vormen die inzetten op dialoog, het vruchtbaar maken van verschil, samen ontwikkelen en werken aan het compromis. Wij willen verkennen wat wij zouden kunnen verbeteren met betrekking tot burgerschapsvorming en participatie op scholen en in organisaties.

Genoemd zijn concrete opties als: een jongerenbus met influencers, een video-stemhulp, inzet van theater etc. Wij organiseren als start van dit proces op verschillende plekken in de provincie de voorstelling 'In search of Democracy' nogmaals. We trekken hierbij samen op met het netwerk van Groningse jongerenorganisaties/de Jonge Expeditie en andere partners, zoals Biblionet, ODIOM, Stichting Grondwerk en scholen.

AFSPRAAK: Provinciale Staten werken samen met partners aan de invulling van praktische initiatieven op het terrein van burgerschapsvorming en nemen deel aan initiatieven, zoals gesprekken op scholen. Indien gewenst sluiten Gedeputeerde Staten hierbij aan.

4. Inrichten van een 'repetitieruimte voor het werken aan de publieke zaak'

Fouten maken, kwetsbaarheid en complexe afwegingen tonen: politici worden er hard op afgerekend, terwijl iedere kunstenaar of sportbeoefenaar weet dat je goed wordt door veel te oefenen. Tijdens de Democratietop die wij organiseerden in de Expeditie, werd geconcludeerd dat burgers en politici elkaar vaak in een lastige wurggreep houden. En dat het wenselijk is samen te werken aan een nieuwe bestuurscultuur. Hier ontstond het prille idee om een repetitieruimte voor de publieke zaak te organiseren. Waarin meegedacht wordt, scenario's worden uitgeprobeerd en zorgen en dromen in worden besproken. Waar niet met protocollen, maar met rituelen een veilige lerende omgeving wordt gemaakt. Deze repetitieruimte zou bijvoorbeeld ondergebracht kunnen worden bij de eerder beschreven Werkplaats Participatie.

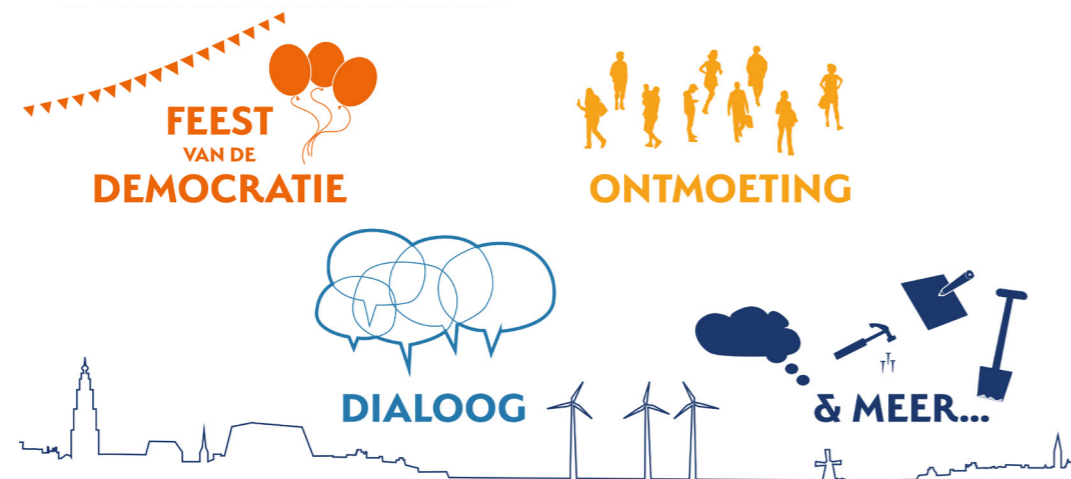
Democratie gaat over het speelveld van verschillende belangen. Dat vraagt ook om 'democratische gangmakers', die het geheel goed laten verlopen en die van het collectief meer weten te maken dan de optelsom van individuen door verbindende ontmoetingen en activiteiten te organiseren. Democratische gangmakers doen aan sfeerbeheer voor het geheel én zorgen dat iedereen individueel gehoord en gezien wordt. Wij gaan wij het experiment aan en bouwen aan het ambtelijk en bestuurlijk vakmanschap van de toekomst in de repetitieruimte. Partners om dit voorstel verder uit te werken zijn de Groninger Gemeenten, theaterfestival Jonge Harten/Gebied B, Gronings Vuur en het Rijk.

AFSPRAAK: Gedeputeerde Staten organiseren in 2023 een ontwerp-sessie en een test-sessie waarin we de repetitieruimte voor het Werken aan de Publieke Zaak uitwerken en uitproberen.

5. Week van de Democratie

Uw Staten hebben reeds het voorstel ontvangen om, als (voorlopig) sluitstuk van de Expeditie, de verkiezingen voor de Provinciale Staten en waterschappen in 2023 te gebruiken om provinciebreed een Week van de Democratie te organiseren. De Week van de Democratie is een 'feest' van de maatschappelijke, participatieve en representatieve democratie, met als thema 'democratie is meer dan stemmen', en de oproepen 'laat je stem horen' en 'geef elkaar een stem'. Om daarmee zowel de opkomst voor de Provinciale Statenverkiezingen te bevorderen, maar ook om mensen bewust te maken van de dagelijkse invloed die zij op hun woon- en leefomgeving kunnen hebben. Passend bij een tijd waarin 'participatie' volop in de aandacht staat.

Zo'n Week van de Democratie bestaat uit dialoog, regionale-/wijk-/dorps-verkiezingsdebatten, informatie en ontmoeting ('praat met je kandidaat'), culturele activiteiten, activiteiten voor jongeren en specifieke doelgroepen. Georganiseerd met een veelheid aan lokale en provinciale partners (Biblionet, World Press Photo, MBO, HBO, Universiteit, cultuurorganisaties, lokale en regionale media, wijk- en dorpsorganisaties enzovoorts). Aan organisaties in de provincie wordt de uitnodiging gedaan (reguliere of extra) activiteiten onder de *paraplu* Week van de Democratie aan te bieden.

Voor *politieke partijen* betekent dat dat zij vaker een podium aangeboden krijgen om zich te laten zien, op bestaande plekken en bij bestaande organisaties. Gebruik maken van wat er al is, in plaats van enkel eigen podia te moeten creëren. Hiermee starten we mogelijk een waardevolle traditie in Groningen, die tevens voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen plaats kan vinden.

De Week van de Democratie leent zich goed om, naast de opkomstbevorderende campagne, samen met alle betrokkenen de oogst te tonen van het proces van de Expeditie Participatie. Dat biedt een goed vertrekpunt voor een vervolg en goede inbedding in de komende statenperiode.

Financiën en organisatie

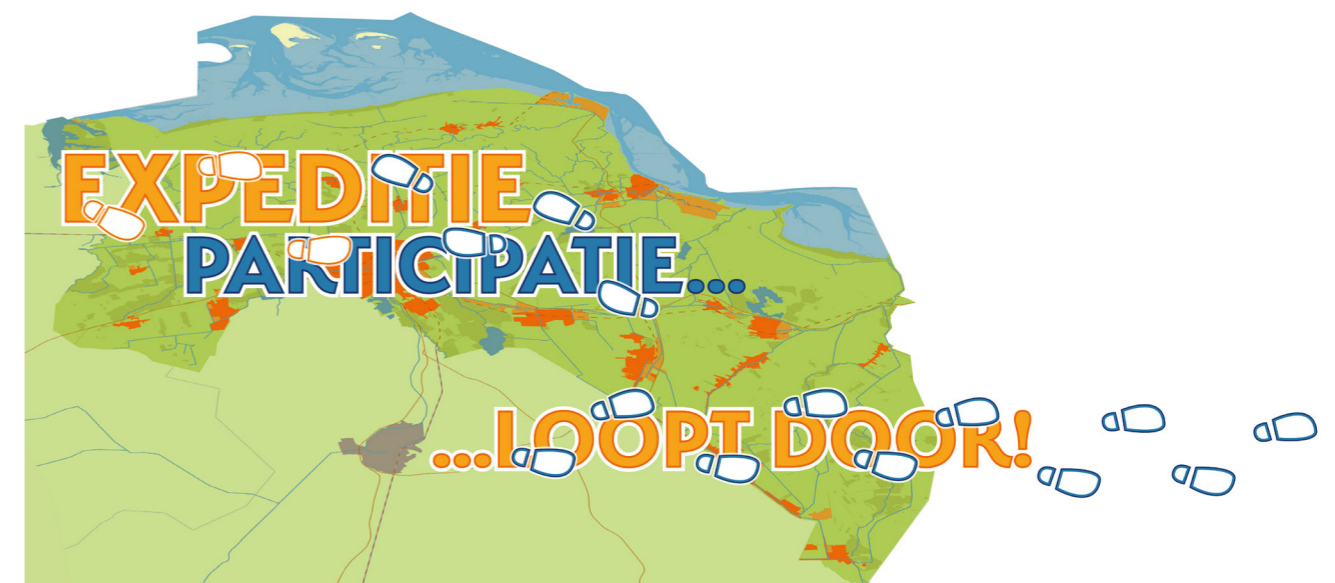
De genoemde acties en afspraken worden vooralsnog vanuit bestaande personele inzet van de provincie en de middelen uit het tijdelijke Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur gerealiseerd. In dit programma is deze collegeperiode (beperkte) formatie voor het realiseren van de afspraken. In de volgende collegeperiode zullen nieuwe afspraken gemaakt moeten worden over ambities, inzet, positionering en middelen.

Tot slot

Zoals uit deze notitie blijkt, zijn we niet klaar met het maken van afspraken en beschrijven van onze intenties op papier. De komende periode ligt het accent op het Werken aan Participatie. Met Groningers, ambtenaren, Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten zetten we samen de schouders onder de provinciale democratie en werken we aan participatie. Dit is een belangrijke randvoorwaarde bij alle grote vraagstukken en transitie die op ons afkomen. Want alleen vanuit een sterke provinciale democratie bouwen we samen aan een duurzame toekomst voor Groningen.

Bijlagen:

- QuickScan Provinciale Democratie
- Participatieleidraad

Samenvatting

Waar doen we het voor?

Participatie gaat over de vraag hoe we samen met inwoners, medeoverheden en organisatie vorm geven aan onze woon- en leefomgeving. Hier werken we aan omdat het vertrouwen onder druk staat, er grote opgaven spelen die we niet alleen op kunnen lossen, we vanuit de potentie van de samenleving willen werken en we moeten voldoen aan wet- en regelgeving.

Waarom deze nota en voor wie?

Met deze notitie verankeren we participatief werken in beleid en uitvoering binnen de provincie aan de hand van de Groningse participatieleidraad. Daarnaast willen wij ervoor zorgen dat participatie structureel een gespreksonderwerp blijft. Hiervoor zijn afspraken opgenomen om binnen en buiten het provinciehuis verder te werken aan participatie. De notitie en de leidraad bieden een ieder (ambtenaar, inwoner, Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten) de kapstok om elkaar te houden aan de geformuleerde afspraken.

Welke afspraken maken we?

We spreken af dat Gedeputeerde Staten bij de start van een proces het ontwerp van het participatieproces aanlevert op basis van de participatieleidraad. Achteraf is er inzicht over het proces en de opbrengst. Dit biedt Provinciale Staten ruimte voor kaderstelling, weging en controle.

We starten de Werkplaats Participatie om te werken aan kwaliteit in het proces. Daarnaast is de Werkplaats Participatie een loket voor advies, heeft het een gereedschapskist met methoden en lessen beschikbaar, organiseert het regie op het geheel aan processen binnen de provincie door te sturen op samenhang en zorgt voor ontmoetingen, inspiratie en samen leren.

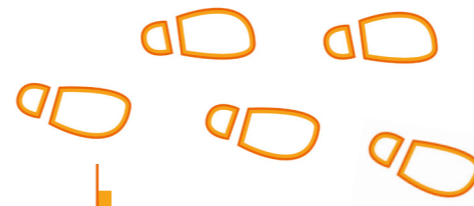
Randvoorwaarden die we intern op orde brengen zijn:

- Goede informatievoorziening en herkenbaarheid via eigentijdse communicatie en een vast participatieformat.
- Gebiedsgericht werken en werken vanuit duurzame relaties in de provincie.

Hoe gaan we verder bouwen aan vertrouwen?

Niet alle ideeën uit de Expeditie Participatie en de rest van de bouwstenen zijn direct te vatten in afspraken. We bouwen daarom structureel verder. Dit doen we door het vervolgen van de Expeditie Participatie in de volgende richtingen:

1. Van Onderen: doorontwikkeling Toukomstpanel en experimenteren met een burgerberaad/-panel en een 'Van Onderen'-aanpak.
2. Jongeren netwerk: een structureel jongeren netwerk organiseren
3. Jong geleerd, oud gedaan: aandacht voor burgerschapsvorming door aandacht voor participatie en democratie op scholen en in jongerenorganisaties
4. Inrichten van een repetitieruimte voor de publieke zaak
5. Week van de Democratie: slotstuk van de Expeditie Participatie, vertrekpunt voor een vervolg en het bevorderen van de opkomst bij de Statenverkiezingen.

'Democratie gaat er niet om dat je iedereen gelukkig maakt. Maar om dat je iedereen leert te leven met zijn beetje ongelukkig zijn.'

David van Reybrouck
schrijver